

Nr 51

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av en europeisk balk om social trygghet m. m.

Genom en den 12 mars 1965 dagtecknad proposition, nr 115, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden, föreslagit riksdagen att godkänna en europeisk balk om social trygghet och ett protokoll till densamma i enlighet med vad föredragande departementschefen hemställt.

Propositionens innehåll

I propositionen föreslås, att riksdagen godkänner en av Europarådet utarbetad europeisk balk om social trygghet och ett protokoll till densamma. Instrumenten har undertecknats av Sverige och åtta andra av Europarådets medlemsstater.

Departementschefen

Föredragande departementschefen, statsrådet Aspling, har anfört:

»Initiativet till en europeisk balk om social trygghet togs av Europarådets rådgivande församling i form av en rekommendation år 1950. Rådets ministerkommitté uppdrog åt sin expertkommitté för social trygghet att i nära samarbete med Internationella arbetsbyrån utarbeta ett förslag i ämnet. Expertkommittén framlade år 1957 efter ett omfattande utredningsarbete resultatet av sitt arbete, som fått formen av förslag till dels en europeisk balk om social trygghet dels ett protokoll till denna. Europarådets rådgivande församling yttrade sig över förslagen till instrument i oktober 1957.

Den 16 april 1964 undertecknades den europeiska balken om social trygghet och protokollet till densamma i Strasbourg av sex av Europarådets medlemsstater, nämligen Danmark, Italien, Luxemburg, Norge, Sverige och Förbundsrepubliken Tyskland. Senare har även Belgien, Nederländerna och Turkiet undertecknat de bägge instrumenten. Instrumenten innehåller särskilda regler om ratifikation. För att balken skall träda i kraft fordras att minst tre länder ratificerat den. Beträffande protokollet gäller samma regler, dock får protokollet ratificeras endast av länder, som ratificerat balken.

Avsikten med balken är främst att för Europarådets medlemsstater föreskriva en högre standard för social trygghet än den som avses i Internationella arbetsorganisationens (ILO) konvention nr 102 av år 1952 angående minimistandard för social trygghet. Protokollet syftar till social trygghet på en högre nivå än balken förutser.

Instrumenten torde i engelsk text och svensk översättning få fogas som *bilaga 1* till statsrådsprotokollet i detta ärende. En närmare redogörelse för instrumentens innehåll samt i vad mån svensk lagstiftning uppfyller de krav som ställs i dessa instrument har upprättats inom socialdepartementet och torde få bifogas som *bilaga 2*.

Balkens huvudsakliga innehåll

Den europeiska balken är uppbyggd efter mönster av ILO:s konvention nr 102 angående minimistandard för social trygghet (se prop. 1953:73). Balkens viktigaste delar, dvs. de som innehåller bestämmelser om de olika förmånggrenarna, har samma benämningar, nummer och i stora avsnitt även samma lydelse som motsvarande delar i ILO-konventionen.

De delar som avser förmånggrenar är

- II. Hälso- och sjukvård
- III. Kontantförmåner vid sjukdom
- IV. Förmåner vid arbetslöshet
- V. Förmåner vid ålderdom
- VI. Förmåner vid yrkesskada
- VII. Familjeförmåner
- VIII. Förmåner vid havandeskap och barnsbörd
- IX. Förmåner vid invaliditet
- X. Förmåner till efterlevande.

Del I av balken innehåller allmänna bestämmelser. I denna del återfinns bl. a. regler om de förpliktelser ett ratificerande land behöver ikläda sig. För ratifikation fordras enligt huvudregeln i artikel 2 att minst sex av de nämnda förmånggrenarna II—X skall tillämpas. Del II räknas därvid som två och del V som tre delar. I samband med ratifikation skall anges de av förmånggrenarna II—X, beträffande vilka den ratificerande staten godtar balkens förpliktelser. ILO-konventionen kräver endast att minst tre av de nio förmånggrenarna skall tillämpas, dock minst en av delarna IV, V, VI, IX och X.

Del XI av balken innehåller regler för uträknande av periodiska utbetalningars storlek. Del XII omfattar vissa gemensamma bestämmelser. I del XIII återfinns bl. a. föreskrifter om årlig rapportering till Europarådets generalsekreterare om hur ett ratificerande land uppfyller sina förpliktelser. Del XIV slutligen innehåller ratifikationsregler.

ILO-konventionens del XII, som föreskriver likabehandling av i landet bosatta utländska medborgare, saknar motsvarighet i balken. Under utar-

betandet av instrumentet har dock olika meningar rått om huruvida balken borde innehålla en sådan bestämmelse.

Protokollets huvudsakliga innehåll

Protokollet till den europeiska balken om social trygghet föreskriver ändrad lydelse av vissa avsnitt av balken. De avsnitt av balken som inte har förändrats genom protokollet behåller sin giltighet och kompletterar de ändrade avsnitten.

Den med protokollet avsedda högre nivån för den sociala tryggheten uttrycks på flera olika sätt. Den skyddade personkretsen utgör exempelvis enligt alternativ i delarna II, III, V och VII—X i balken 50 % av alla arbetstagare eller minst 20 % av alla i landet bosatta, medan motsvarande procenttal i protokollet är 80 och 30. Enligt ett alternativ i del IV skall skyddet omfatta minst 50 % av alla arbetstagare och enligt protokollet minst 55 %.

För kontantförmånerna vid sjukdom i del III medges i balken en begränsning i tiden till 26 veckor vid varje sjukdom och i protokollet till 52 veckor. Arbetslöshetsförmånerna, som behandlas i del IV, kan enligt balken tidsbegränsas till 13 veckor under en tolvmånadersperiod och enligt protokollet till 21 veckor.

I balken lämnas inte några exakta bestämmelser om i vilken grad en patient eller dennes försörjare kan åläggas att delta i bestridandet av kostnaderna för hälso- och sjukvårdsförmåner. I protokollet föreskrivs däremot att den av patienten eller försörjaren erlagda andelen av kostnaden inte får överstiga vissa procenttal.

De periodiska utbetalningarnas storlek är i såväl balken som protokollet bestämda till vissa procenttal av en vuxen manlig grovarbetares eller en yrkesutbildad manlig arbetares lön. Dessa procenttal är i protokollet i allmänhet fem eller tio enheter högre än i balken.

Slutligen krävs för ratifikation av protokollet enligt huvudregeln i artikel 2 att minst åtta av delarna II—X skall tillämpas. För ratifikation av balken krävs, som redan nämnts, att ratificerande land åtar sig förpliktelserna enligt minst sex av dessa delar.

Remissyttranden

Innan balken och protokollet undertecknades för Sveriges del fick vederbörande fackmyndigheter och arbetsmarknadens parter genom remiss tillfälle att ange sina synpunkter på instrumentens innehåll och utformning. Yttranden avgavs år 1963 av socialstyrelsen, riksförsäkringsverket, arbetsmarknadsstyrelsen, Svenska Arbetsgivareföreningen, Landsorganisationen i Sverige, Tjänstemännens Centralorganisation och Sveriges Akademikers Centralorganisation.

Socialstyrelsen, riksförsäkringsverket och *arbetsmarknadsstyrelsen* har inte gjort några principiella invändningar mot att Sverige ansluter sig till

balken och protokollet i de delar svensk lagstiftning uppfyller instrumentens krav.

Svenska Arbetsgivareföreningen yttrar att det skulle vara olämpligt om Sverige genom att ratificera instrumenten begränsade sin handlingsfrihet på det socialpolitiska området så att erforderligt utrymme inte skulle finnas för sådana justeringar av lagstiftningen som kunde befinnas erforderliga vid en eventuell anslutning till en europeisk stormarknad. Föreningen finner dock att risken för att en ratificering skulle medföra de antydda nackdelarna är mycket ringa. Inte desto mindre finns enligt föreningens åsikt anledning att avvakta hur majoriteten av Europarådets medlemmar — och i synnerhet de som även är medlemmar av den gemensamma marknaden — ställer sig i ratifikationsfrågan innan vårt land fattar ståndpunkt.

Landsorganisationen erinrar om att den i sitt yttrande över förslaget till den europeiska sociala stadgan år 1958 yppat starka betänkligheter mot regionala konventionsregleringar av i princip samma karaktär och innehåll som ILO:s universella konventioner. Organisationen uttrycker inför balken och protokollet samma tveksamhet som tidigare i fråga om den sociala stadgan. En regional uppsplittring av den internationella lagstiftningen på ILO-basis kan undergräva den universalitetsprincip som uppbär ILO och därmed allvarligt försvaga dess auktoritet och verksamhetsmöjligheter.

Landsorganisationen anser vidare att en förutsättning för en särskild regional reglering under alla förhållanden måste vara att den innebär en högre standard än motsvarande ILO-reglering. Organisationen har för sin del svårt att finna att detta är fallet med balken.

Slutligen säger sig Landsorganisationen ha svårt att förstå varför inte den förebådade revisionen av ILO-konventionen nr 102 kunnat avvaktas innan arbetet med de europeiska instrumenten slutfördes.

Tjänstemännens Centralorganisation påpekar att åtgärder ägnade att harmonisera den sociala utvecklingen är av värde. Balken och protokollet synes enligt organisationens mening ligga på en högre standardnivå än ILO:s konvention nr 102 och bör ha en funktion att fylla vid sidan av ILO-konventionen. Organisationen betonar, att en gränsdragning mellan olika internationella instrument för en social harmonisering bör eftersträvas.

Sveriges Akademikers Centralorganisation ifrågasätter om instrumenten har någon funktion att fylla vid sidan av ILO-konventionen nr 102, den europeiska sociala stadgan och de samordningssträvanden som äger rum inom Romfördragets ram. Med tanke även på att ILO-konventionen kommer att revideras bör enligt organisationens mening en svensk ratificering av instrumenten inte f. n. äga rum.

Departementschefen

Europarådet har enligt sina stadgar en allmän skyldighet att verka för sociala och ekonomiska framsteg i medlemsstaterna. Den europeiska bal-

ken om social trygghet bör ses som ett led i framstegsarbetet och är främst avsedd att trygga ett socialt minimiskydd åt medlemsstaternas befolkning på en högre nivå än den som garanteras i ILO:s konvention nr 102 angående minimistandard för social trygghet. Man har dock inte i balken velat ställa så höga krav på det sociala skyddet att inte alla medlemmar i Europarådet skulle kunna ratificera instrumentet.

Protokollet till den europeiska balken om social trygghet avser att stimulera till en högre social nivå än balkens.

Instrumenten har undertecknats av Sverige och åtta andra av Europarådets medlemsstater.

Vissa arbetsmarknadsorganisationer har ställt sig tveksamma till en ratifikation av de föreliggande instrumenten. Landsorganisationen har bl. a. yppat farhågor för att regionala konventioner på ett fält som ligger inom ILO:s kompetensområde skulle kunna leda till en försvagning av ILO:s auktoritet. Det kan därför vara skäl att påpeka att såväl balken som protokollet har utarbetats i nära och gott samarbete med ILO. En svensk ratifiering av instrumenten leder inte till att Sverige binder sig till en viss utformning av det sociala skyddet i vidare mån än som redan har skett genom ratifikationen av ILO-konventionen nr 102. Någon revision av konventionen nr 102 torde inte vara aktuell på de närmaste åren.

Med anledning av vad Svenska Arbetsgivareföreningen anför vill jag erinra om att EEC-staterna har medverkat vid utarbetandet av instrumenten och att Belgien, Italien, Luxemburg, Nederländerna och Tyskland har undertecknat dem.

Det är enligt min mening naturligt och önskvärt att Sverige i sin egenskap av medlem i Europarådet ansluter sig till instrumenten i den mån svensk lagstiftning uppfyller de krav som innefattas i dessa.

Balkens olika förmånsgrenar återfinns i delarna II—X. Dessa avsnitt har samma benämningar, nummer och i stor omfattning samma lydelse som motsvarande delar av ILO-konventionen nr 102 men innehåller skärpningar av kraven på en del områden.

Sverige har beträffande ILO-konventionen hittills godtagit de ur delarna II (hälso- och sjukvård), III (kontantförmåner vid sjukdom), IV (förmåner vid arbetslöshet), VI (förmåner vid yrkesskada), VII (familjeförmåner) och VIII (förmåner vid havandeskap och barnsbörd) härrörande förpliktelserna. Av redogörelsen i bilaga 2 finner jag framgå att Sverige kan ikläda sig förpliktelserna enligt delarna II, III, IV, VII och VIII i balken. Den framtida utformningen av den svenska lagstiftningen om yrkesskador är under utredning. Jag anser därför att Sverige f. n. inte bör godta förpliktelserna i del VI.

Sverige har inte godtagit ILO-konventionen nr 102 beträffande delarna V (förmåner vid ålderdom), IX (förmåner vid invaliditet) och X (förmåner till efterlevande). Det främsta hindret härför har varit bestämmelserna i kon-

1* — *Bihang till riksdagens protokoll 1965. 9 saml. 2 avd. Nr 51*

ventionens artikel 68, som bl. a. föreskriver att i landet bosatta utländska medborgare skall äga samma rättigheter som landets egna där bosatta medborgare. Lagen om allmän försäkring uppställer bl. a. krav på svenskt medborgarskap för rätt till folkpensionsförmåner. Bestämmelserna i konventionens artikel 68 saknar motsvarighet i balken. Eftersom svensk lagstiftning uppfyller kraven beträffande den skyddade personkretsens omfattning och kontantförmånernas storlek, kan Sverige ansluta sig till balken även i delarna V, IX och X.

Beträffande protokollet till den europeiska balken om social trygghet finner jag av bilaga 2 framgå att den svenska lagstiftningen uppfyller de högre krav som ställs i detta utom på en punkt. Protokollet stadgar nämligen i delarna II (hälso- och sjukvård) och VIII (förmåner vid havandeskap och barns-börd) att den andel av kostnaderna för läkemedel, som betalas av patienten själv eller dennes försörjare, inte får överstiga i genomsnitt 25 %. Motsvarande svenska bestämmelser, som är intagna i förordningen den 4 juni 1954 (nr 519) angående kostnadsfria eller prisnedsatta läkemedel, är inte så förmånliga. Sverige bör därför inte godta protokollet i delarna II och VIII. Av vad jag tidigare har sagt om balkens del VI (förmåner vid yrkesskada) följer vidare att Sverige f. n. inte bör godta förpliktelserna enligt protokollets motsvarande del.

För ratifikation av protokollet fordras att den ratificerande staten godtar förpliktelserna enligt åtta av delarna II—X. Del V räknas i ratifikationshänseende som tre delar. Det jag anfört innebär att Sverige kan godta protokollet i sammanlagt åtta av dessa delar.

Resultatet blir alltså att Sverige enligt min åsikt bör ratificera instrumenten och därvid godta, såvitt avser balken, förpliktelserna enligt delarna II—V och VII—X och, såvitt avser protokollet, förpliktelserna enligt delarna III—V, VII, IX och X. Vid en senare tidpunkt kan det eventuellt bli aktuellt att utsträcka de svenska förpliktelserna. Kungl. Maj:t bör äga besluta att utsträcka Sveriges åtaganden om förutsättningar föreligger därför.

Under återopande av vad jag sålunda anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition föreslå riksdagen att godkänna den år 1964 undertecknade europeiska balken om social trygghet och protokollet till denna samt medge att Sverige därmed godtar de förpliktelser jag i det föregående angivit.»

P. M.

**angående bestämmelserna i den europeiska balken om social trygghet
och protokollet till densamma**

Med den europeiska balken om social trygghet är avsikten att grundlägga en social trygghet på en högre nivå än den som innefattas i Internationella arbetsorganisationens konvention nr 102 angående minimistandard för social trygghet. Med protokollet till balken är syftet att skapa social trygghet på en högre nivå än den balken garanterar.

Liksom i ILO:s konvention nr 102 uppdelas fältet för den sociala tryggheten på nio områden numrerade från II till X (del I avser allmänna bestämmelser). De olika delområdena avser följande slag av förmåner

- II. Hälso- och sjukvård
- III. Kontantförmåner vid sjukdom
- IV. Förmåner vid arbetslöshet
- V. Förmåner vid ålderdom
- VI. Förmåner vid yrkesskada
- VII. Familjeförmåner
- VIII. Förmåner vid havandeskap och barnsbörd
- IX. Förmåner vid invaliditet
- X. Förmåner till efterlevande.

De olika förmånerna motsvaras i svensk lagstiftning av följande.

Bestämmelserna angående hälso- och sjukvård avser dels förmåner vid sjukdomstillstånd, dels förmåner vid havandeskap och barnsbörd. Förmånerna vid sjukdomstillstånd motsvaras i Sverige av sjukvårdsersättningen inom den allmänna sjukförsäkringen och läkemedelsförmånerna enligt förordningen om kostnadsfria och prisnedsatta läkemedel. Hälso- och sjukvårdsförmånerna vid havandeskap och barnsbörd motsvaras i Sverige dels av de förmåner, som mödrarna åtnjuter från den förebyggande mödra- och barnavården, dels av ersättningen för förlossningsutgifter.

De kontanta förmånerna vid sjukdom motsvaras av den sjukpenning, som utgår från den allmänna sjukförsäkringen, och förmånerna vid arbetslöshet av den dagpenning, som utgår från den frivilliga arbetslöshetsförsäkringen.

Det ekonomiska skyddet vid ålderdom utgörs i Sverige av ålderspensionerna (inkl. tilläggsförmåner) och vid yrkesskada av de förmåner som utgår från sjukförsäkringen och yrkesskadeförsäkringen.

Till de familjeförmåner, som uppräknas i balken, kan i Sverige hänföras flertalet av de samhällliga stödåtgärderna för barnfamiljerna. Bland dessa kommer främst de allmänna barnbidragen, som är de mest kostnadskrävande. I övrigt skall hit räknas tillhandahållna förmåner åt barn eller för barns räkning av föda, kläder, bostad, ferievistelse eller hemhjälp. Här avsedda stödåtgärder utgörs i Sverige av fria skolmältider, familjebostadsbidrag, ferieresor för barn och husmödrar, driftbidrag till barnkolonier, semesterhem och feriebarnsverksamhet, stipendier för underlättande av husmoderssemester samt social hemhjälp.

Kontantförmånerna vid havandeskap och barnsbörd motsvaras i Sverige av moderskapspenningen och tilläggssjukpenningen i samband med moderskap enligt lagen om allmän försäkring.

De kontanta förmåner vid invaliditet, som avses i bestämmelserna, har i Sverige sin motsvarighet i de förtidspensioner och sjukbidrag (inkl. tilläggförmåner), som utgår enligt lagen om allmän försäkring.

Förmåner till efterlevande utgår i Sverige i form av änkepension och barnpension.

I det följande bortses vid behandlingen av de svenska förmånerna från försäkringen för tilläggspension.

Enligt balken skall kontrahent uppfylla:

- a) standardnormerna för minst sex av delarna II—X, varvid del II skall räknas som två och del V som tre delar;
- b) vissa allmänna bestämmelser.

Villkoren under a) skall anses tillgodosedda om:

- 1) standardnormerna för minst tre av delarna II—X är uppfyllda, däri inbegripen minst en av delarna IV, V, VI, IX och X; och
- 2) därjämte bevis lämnats för att den gällande sociala lagstiftningen är ekvivalent med en av kombinationerna under a), varvid man får ta i betraktande
 - i) det förhållandet att vissa grenar som täcks av a) överstiger balkens standard i fråga om skyddets omfattning eller förmånernas storlek eller bådadera;
 - ii) det förhållandet att vissa grenar som täcks av a) överstiger balkens standard genom att lämna supplementära förmåner som förtecknats i ett tillägg II till balken;
 - iii) grenar som inte ingår i balkens standard.

I protokollet ställs något högre krav än i balken på anförda punkter, men bestämmelserna är eljest likalydande. Standardnormerna skall sålunda vara uppfyllda under a) för åtta av delarna II—X och under 1) för sex.

I det följande skall undersökas huruvida de olika standardbestämmelserna i balken och protokollet är uppfyllda i avseende på olika delområden.

Skyddets omfattning

Trygghetssystemet skall inom delområdena II, III, V—X omfatta enligt balken 50 % och enligt protokollet 80 % av alla arbetstagare eller föreskrivna kategorier av den förvärvsarbetande befolkningen, utgörande i förra fallet minst 20 och i det senare minst 30 % av alla i landet bosatta. Inom delområde IV skall skyddet omfatta föreskrivna kategorier av arbetstagare, utgörande i förra fallet 50 och i det senare 55 % av samtliga.

Inom de socialförsäkringsgrenar som i Sverige är allmänna och obligatoriska är villkoren för skyddets omfattning uppfyllda. Detta gäller delområdena II, III, V—X.

Vad angår området IV är den svenska arbetslöshetsförsäkringen frivillig. Trots detta har den efter hand fått en mycket stor omfattning och omslöt den 30 april 1964 1 565 000 medlemmar. Detta medlemsantal utgör 58 % av samtliga arbetstagare i riket, vilka enligt folkräkningen vid utgången av 1960 uppgick till 2 700 000 (exklusive medhjälpande familjemedlemmar). Bortser man vid beräkningen av antalet arbetstagare från statliga och kommunala befattningshavare med ringa behov av arbetslöshetsskydd — till antalet ungefär 600 000 — uppgår den procentuella andelen arbetslöshetsskyddade till 74 %.

Sverige uppfyller alltså såväl balkens som protokollets bestämmelser om skyddets omfattning i fråga om samtliga delområden II—X.

Kvalifikationsperiod

Förmånernas åtnjutande får göras beroende av fullgörandet av en kvalifikationsperiod av anställning, avgiftsbetalning eller vistelse. Vid fall av yrkesskada krävs dock endast, att vederbörande skall ha varit anställd vid tidpunkten för olycksfallets inträffande eller sjukdomens ådragande. Beträffande hälso- och sjukvård samt kortfristiga kontantförmåner föreskrivs, att den fullgjorda kvalifikationsperioden skall vara av sådan längd som må anses erforderlig till förekommande av missbruk. I fråga om långfristiga förmåner kan däremot kvalifikationsperioden förlängas till 15 år vid invaliditet eller familjeförsörjarens fränfalle och ända till 30 år såvitt avser förmåner vid ålderdom.

I svensk socialförsäkring stadgas viss kvalifikationsperiod i arbetslöshetsförsäkringen och i moderskapsförsäkringen. För att erhålla dagpenning i arbetslöshetskassa måste man ha betalat avgift till kassan under 52 veckor, varav i regel minst 20 veckor under de senaste 12 månaderna, och för att få tilläggssjukpenning från moderskapsförsäkringen måste yrkesarbetande moder före förlossningen ha varit försäkrad för tilläggssjukpenning enligt lagen om allmän försäkring i minst 270 dagar. Dessa bestämmelser torde få anses vara i överensstämmelse med vad som stadgas i balken och protokollet.

Beträffande de långfristiga förmånerna vid ålderdom, invaliditet och försörjarens fränfalle finns i svensk lagstiftning om folkpensionering inga

stadganden om fullgörande av en kvalifikationsperiod av anställning, avgiftsbetalning eller vistelse. Balkens och protokollets föreskrifter på denna punkt är alltså inte tillämpliga på svenska förhållanden.

Frågan om kvalifikationsperiod i sistnämnda fall kan sägas ha den största betydelsen för utländska medborgare.

När det gäller utlänningar innehåller balken och protokollet (artikel 73) den föreskriften, att medlemsstaterna skall bemöda sig om att i ett särskilt instrument reglera de frågor, som rör den sociala tryggheten för dessa, särskilt med hänsyn till deras likabehandling med det egna landets medborgare och bevarande av deras förvärvade sociala rättigheter.

Karenstid

När det gäller de kortfristiga kontanta förmånerna vid sjukdom (III) och arbetslöshet (IV) föreskrivs karenstid i balken på resp. 3 och 7 dagar samt i protokollet på resp. 3 och 6 dagar. Karenstiden i angivna fall är i svensk lagstiftning för motsvarande delområden resp. 3 och 5 dagar.

Förmånernas varaktighet

Enligt såväl den europeiska balken om social trygghet som protokollet till densamma skall de långsiktiga förmånerna vid ålderdom (V), yrkesskada (VI), invaliditet (IX) och familjeförsörjares död (X) samt familjeförmåner (VII) utgå under hela den tid riskfallet består.

För de kortfristiga förmånerna uppställs följande gränser:

	Antal veckor per 12 månader	
	balken	protokollet
sjukdom (II—III)	26	52
arbetslöshet (IV)	13	21
havandeskap och barns- börd (VIII)	12	12

I fråga om de långsiktiga förmånerna uppfyller den svenska lagstiftningen anförda bestämmelser. Beträffande de kortfristiga förmånerna gäller följande.

När det gäller hälso- och sjukvårdsförmånerna varierar sjukhjälpstiden i den svenska lagen om allmän försäkring. Läkarvården är icke tidsbegränsad. Sjukhusvården ersätts också under obegränsad tid, dock får den som fyllt 67 år eller dessförinnan börjat uppbära ålderspension eller hel förtidspension från den allmänna pensioneringen ersättning endast för 180 dagar. För andra försäkrade än nämnda kategorier av pensionstagare är sålunda den i den svenska sjukförsäkringen gällande längsta sjukhjälpstiden på sjukhus väsentligt längre än den i balken stipulerade om 26 veckor och den i protokollet föreskrivna om 52 veckor.

Kontantförmåner vid sjukdom, sjukpenning, utges numera i Sverige så länge sjukdomen medför förlust av minst halva arbetsförmågan. Sjukpenningen upphör dock, om man får hel förtidspension. Den som fyllt 67 år eller dessförinnan börjat uppbära ålderspension från den allmänna pensioneringen får inte sjukpenning för mer än sammanlagt 180 dagar. När det gäller andra än folkpensionärer överstiger sålunda sjukhjälpstiden för sjukpenning i den svenska sjukförsäkringen väsentligt den som krävs för att uppfylla bestämmelserna i balken och protokollet. Pensionärerna inbegrips emellertid inte i denna del av balken, som avser sjukdomsfall medförande inkomstbortfall.

I de svenska arbetslöshetskassorna är understödstiden längre än de 13 veckor under en 12-månadersperiod, som stipuleras såsom minimum i balken. Enligt arbetslöshetskasseförordningen är understödstiden i allmänhet minst 100 och högst 150 dagar, men den kan efter särskilt medgivande av tillsynsmyndigheten förlängas till 200 dagar. Den är i samtliga arbetslöshetskassor också längre än den som föreskrivs i protokollet (21 veckor).

Vid havandeskap och barnsbörd kan tilläggsjukpenning utgå för högst 180 dagar. Detta är en längre tid än vad som krävs enligt bestämmelserna i såväl balken som protokollet (12 veckor).

Förmånerna inom hälso- och sjukvård

A) Delarna II och VIII

Bestämmelserna angående hälso- och sjukvård avser dels förmåner vid sjukdomstillstånd, dels förmåner vid havandeskap och barnsbörd. Förmånerna skall minst omfatta:

enligt balken

enligt protokollet

a) vid sjukdomstillstånd

1. vård av allmänpraktiserande läkare, innefattande jämväl hembesök;

2. specialistvård på sjukhus för där intagna och för patienter i öppen vård samt sådan specialistvård, som må finnas tillgänglig utanför sjukhus;

3. väsentliga läkemedel, som ordinerats av läkare eller annan legitimerad utövare av sjukvård;

1. vård av allmänpraktiserande läkare, innefattande jämväl hembesök, specialistvård enligt föreskrivna villkor;

2. sjukhusvård, vård av allmänpraktiserande läkare eller specialistvård, i mån av behov, samt sjuksköterskevård och all annan erforderlig vård;

3. alla erforderliga apoteksberedda läkemedel och farmaceutiska specialiteter som anses såsom väsentliga;

enligt balken

enligt protokollet

4. vård på sjukhus, om så erfordras;

4. konserverande tandvård för skyddade barn;

b) vid havandeskap och barnsbörd samt följderna därav:

1. vård av läkare eller utbildad barnmorska såväl före som vid förlösningen ävensom eftervård;

1. lika med balken

2. vård på sjukhus, om så erfordras.

2. lika med balken

3. läkemedel.

Förmånstagaren eller den som är ansvarig för hans försörjning kan enligt såväl balken som protokollet åläggas att delta i bestridandet av kostnaderna för hälso- och sjukvården. Reglerna härför skall dock vara så utformade att ekonomiska svårigheter inte uppstår för den enskilde. Några närmare bestämmelser om den maximala storleken av patientens eller försörjarens kostnadsandel lämnas inte i balken men däremot i protokollet. I protokollet föreskrivs att den av patienten eller försörjaren erlagda kostnadsandelen vid sjukdom inte får överstiga vissa procental, nämligen 1) för vård av allmänpraktiserande läkare och specialist utanför sjukhus: 25 %, 2) för sjukhusvård: 25 % och 3) för läkemedel: 25 % i genomsnitt och 4) för konserverande tandvård: 33 $\frac{1}{3}$ %. Vid havandeskap och barnsbörd samt följderna därav föreskrivs endast för läkemedel att patientens eller försörjarens andel inte får överstiga 25 %.

De i balken under artikel 10 mom. 1 a) och i protokollet under samma artikel mom. 1 a) i)—iii) föreskrivna förmånerna vid sjukdomstillstånd motsvaras i Sverige av sjukvårdsersättningen inom den allmänna försäkringen och förmånerna enligt förordningen angående kostnadsfria eller prisnedsatta läkemedel. Sjukvårdsersättningen tillkommer alla försäkrade och utgörs av läkarvårdsersättning och ersättning för sjukhusvård samt ersättning för resor till och från läkare och sjukhus. Med läkarvård jämställs viss tandläkarvård, om den meddelats vid centraltandpoliklinik, tandläkarhögskola eller allmänt sjukhus. I protokollet föreskriven tandvård till skyddade barn motsvaras av skoltandvården och kompletteras av tandvården inom sjukförsäkringens ram.

I fråga om läkemedel är i Sverige patientens eller försörjarens kostnadsandel större än den som föreskrivs i protokollet. I övriga fall torde gällande regler i stort kunna antas motsvara protokollets krav. Vid läkarvård ersätter försäkringskassan läkarens arvode med $\frac{3}{4}$ av de belopp, som upptas i den av regeringen utfärdade läkarvårdstaxan. Sjukhusvården är kostnadsfri på allmän sal. Tandvård till skyddade barn är inom skol- och folktandvården helt kostnadsfri. När det gäller läkemedel erhålls visserligen sådana gratis vid vissa sjukdomar, men på andra mediciner som läkare förskrivit får

man rabatt med 50 % av vad som överstiger 3 kr. Patientens eller försörjarens kostnadsandel uppgår därför i genomsnitt till nära 60 % av hela läkemedelskostnaden.

Förmånerna vid havandeskap och barnsbörd motsvaras i Sverige dels av de förmåner, som mödrarna åtnjuter från den förebyggande mödra- och barnavården, dels av ersättningen för förlossningsutgifter enligt lagen om allmän försäkring.

Det förutsätts, att förmånerna vid havandeskap och barnsbörd är kostnadsfria. Detta är i Sverige fallet med samtliga med undantag av läkarhjälp vid hemförlossning. Konventionens krav på denna punkt torde få anses praktiskt taget uppfyllda för Sveriges del. Hemförlossningar är nämligen ytterligt sällsynta, f. n. ca 0,3 % av samtliga, och läkarhjälp torde förekomma vid endast en del av dessa.

Vad beträffar läkemedel i samband med havandeskap och barnsbörd må nämnas att kostnadsfria skyddsläkemedel, t. ex. vitaminpreparat, och vissa andra läkemedel för blivande och ammande mödrar ordnas vid behov vid mödravårdsorgan eller av tjänsteläkare.

B) Del VI

Bestämmelserna angående yrkesskada innehåller en utförlig förteckning över de olika former av hälso- och sjukvård, som skall tillhandahållas. Förmånerna utgörs enligt såväl balken som protokollet av följande:

1. såväl sluten som öppen vård av allmänpraktiserande läkare och av specialist, innefattande jämväl hembesök;
2. tandvård;
3. sjuksköterskevård i hemmet eller på sjukhus;
4. vård på sjukhus, konvalescenthem, sanatorium eller annan sjukvårdsinrättning;
5. tandproteser o. d., läkemedel jämte övriga medicinska eller kirurgiska hjälpmedel, däri inbegripna proteser samt underhåll av sådana, ävensom glasögon;
6. vård som under kontroll av läkare eller tandläkare lämnas av andra legitimerade utövare av sjukvård.

Vid yrkesskada utgår i Sverige förmåner från sjuk- och yrkesskadeförsäkringarna. Dessa förmåner utgörs av i balken och protokollet uppräknade hälso- och sjukvårdsförmåner.

I Sverige skall den försäkrade under samordningstiden i enlighet med lagen om allmän försäkring bidra till kostnaderna för läkarvård och medicin, medan varken balken eller protokollet föreskriver något deltagande i kostnaderna för ifrågavarande förmåner från den försäkrades sida. Enligt gällande svensk lagstiftning kan alltså inte garanteras full tillämpning av bestämmelserna om sjukvårdsförmånerna, när det gäller yrkesskadorna.

Kontantförmånernas storlek

Kontantförmånerna är fixerade för en standardförmånstagare — i de flesta fall en man med hustru och två barn — i förhållande till hans lön. Inom delområden där förmånen är proportionell mot inkomsten sker jämförelsen med en manlig yrkesarbetares lön och där förmånen är enhetlig med en vuxen manlig grovarbetares lön. Kontantförmånerna skall, ökade med beloppet av familjebidrag, vara sådana att de för standardförmånstagaren uppgår till en fastställd procent av summan av dennes tidigare inkomst och det familjebidrag, som utgår till en skyddad person med samma försörjningsplikt. De fastställda procentsatserna för de olika delområdena enligt balken och protokollet framgår av tab. 1.

Tabell 1. Kontantförmånernas procentuella andel av standardförmånstagarens inkomst

Del	Riskfall	Standardförmånstagare	Procentsats	
			Balken	Protokollet
III	Sjukdom	Man med hustru och två barn	45	50
IV	Arbetslöshet	» » » » » » » »	45	50
V	Ålderdom	Man med hustru i pensions- åldern	40	45
VI	Yrkesskada	Man med hustru och två barn	50	50
	Arbetsoförmåga	» » » » » » » »		
	Total förlust av för- värvsförmåga			
	a) i allmänhet	(a)	50	50
	b) om konstant hjälp er- fordras	(b)	50	66 2/3
	Efterlevande	Änka med två barn	40	45
VIII	Havandeskap och barnsörjd	Kvinna	45	50
IX	Invaliditet	Man med hustru och två barn	40	50
X	Efterlevande	Änka med två barn	40	45

Om väsentliga förändringar inträffar i inkomstnivån på grund av förändringar i levnadskostnaderna, skall beloppen av löpande periodiska utbetalningar avseende invaliditet, försörjarens död, ålderdom samt yrkesskada göras till föremål för översyn.

I fråga om de olika former av familjeförmåner som åtnjuts av försörjare med barn gäller särskilda regler. Sammanlagda värdet av de olika formerna av familjeförmåner, som utgår till skyddade personer, skall uppgå enligt balken till 1,5 och enligt protokollet till 2,0 % av en vuxen manlig grovarbetares lön, multiplicerad med hela antalet barn till alla i landet bosatta.

Den yrkesutbildade manlige kroppsarbetare, vars lön skall användas såsom beräkningsgrund för minimiförmånerna i en del av fallen, skall utgöras antingen av hopsättare eller svarvare inom industri för tillverkning av andra maskiner än elektriska sådana eller av person, som kan anses typisk för yrkesutbildad arbetskraft. Den manlige grovarbetare, vars lön skall utgöra

beräkningsgrund i övriga fall, skall utgöras av person, som kan anses typisk för inte yrkesutbildad arbetskraft inom industri för tillverkning av andra maskiner än elektriska sådana.

Beträffande tillämpningen av dessa bestämmelser på svenska förhållanden kan anföras följande.

Minimiförmånernas storlek vid sjukdom, yrkesskada samt vid havandeskap och barnsbörd bör för Sveriges del fixeras för en »standardförmånstagare» i förhållande till en manlig yrkesarbetares lön (förmånen är proportionell till inkomsten). Som typisk för yrkesutbildad arbetskraft betraktas hopsättare eller svarvare inom verkstadsindustrin, som för Sveriges del utgör den största näringsgrenen på det industriella området. För denne arbetare uppgick den genomsnittliga timlönen (inkl. semesterlön och helgdagsersättning men exkl. övertidsersättning) under fjärde kvartalet 1963 till 8:81 kr. enligt Sveriges Verkstadsförenings statistik. Sedan dess har denna lön stigit och torde f. n. uppgå till ca 9 kr. Om denna tidlön multipliceras med det normala antalet arbetstimmar per år (2 100), erhålls en årslön på 18 900 kr.

Beträffande förmånerna vid arbetslöshet, ålderdom och invaliditet samt förmånerna till efterlevande tillämpas en vuxen manlig grovarbetares lön (förmånerna utgår med ett fast belopp). Minimiförmånerna har i detta fall fixerats i förhållande till en vuxen manlig tempo- och grovarbetare inom verkstadsindustrin. För denna arbetare uppgick timlönen inkl. semesterlön och helgdagsersättning under fjärde kvartalet 1963 till 7:77 kr. Den torde sedan dess ha stigit till ca 7:95 kr., vilket ger en årslön på ca 16 700 kr.

Vid beräkningarna skall inkomsterna liksom vederbörande förmån i förekommande fall ökas med föreskrivna periodiskt utbetalade familjeförmåner, vilka utgår till varje skyddad person med samma försörjningsplikt som standardförmånstagaren. För Sveriges del torde i detta sammanhang endast de allmänna barnbidragen komma i betraktande. Dessa uppgår f. n. till 700 kr. per barn och år.

I tab. 2 lämnas en redovisning av standardförmånstagarens inkomster och förmåner samt förmånernas procentuella andel av inkomsterna inom delområdena III, VI och VIII. Beräkningarna ger vid handen, att de svenska kontantförmånerna vid sjukdom och yrkesskada överstiger såväl de i balken som i protokollet stipulerade. Kontantförmånerna vid havandeskap och barnsbörd är något större än de i balken föreskrivna men lägre än de i protokollet stadgade.

När det gäller del IV, förmånerna vid arbetslöshet, grundas beräkningarna på den inom metallindustriarbetarförbundets arbetslöshetskassa fr. o. m. 1 september 1964 gällande dagpenningen. Denna var för ca 86 % av medlemmarna 35 kr. och för övriga 15 % 25 kr. De senare utgörs till huvudsaklig del av medlemskategorier med lägre lön än standardlönen, nämligen lärlingar, ungdomar under 19 år, kvinnor och deltidsarbetare, vilka inte inkluderas i

Tabell 2. Beräkningar av de svenska kontantförmånernas andel av standardförmånstagens inkomst beträffande delområdena III, VI och VIII

Del III. Kontantförmåner vid sjukdom

1. Inkomster	
Dagsinkomst kr. 9,00 · 2100 : 365	51,78
Allmänt barnbidrag för 2 barn kr. 1400 : 365	3,84
Summa inkomster kr.	55,62
2. Förmåner	
Sjukpenning	25,00
Barn tillägg för 2 barn	1,00
Allmänt barnbidrag för 2 barn	3,84
Summa förmåner kr.	29,84
3. Förmåner i % av inkomster	53,6

Del VI. Förmåner vid yrkesskada

a. Sjukdom (förmåner enl. III ovan)

b. Invaliditet (generellt)

1. Inkomster	
Årsinkomst kr. 9,00 · 2100	18 900
Allmänt barnbidrag för 2 barn	1 400
Summa inkomster kr.	20 300
2. Förmåner	
Årlig egenlivränta vid 100 % invaliditet	11 000
Allmänt barnbidrag för 2 barn	1 400
Summa förmåner kr.	12 400
3. Förmåner i % av inkomster	61,1

c. Invaliditet (behov av konstant hjälp)

1. Inkomster (se under b)

2. Förmåner

Årlig egenlivränta vid 100 % invaliditet	11 000
Vårdbidrag per år	1 800
Allmänt barnbidrag för 2 barn	1 400

Summa förmåner kr. 14 200

3. Förmåner i % av inkomster

70,0

d. Förlust av försörjare

1. Inkomster (se under b)

2. Förmåner

Änkelivränta	5 000
Barnlivränta för 2 barn	5 000
Allmänt barnbidrag för 2 barn	1 400

Summa förmåner kr. 11 400

3. Förmåner i % av inkomster

56,2

Del VIII. Förmåner vid havandeskap och barnsbörd

1. Inkomster

Dagsinkomst kr. 9,00 · 2 100 : 365

51,78

2. Förmåner

Moderskapspenning

5,00

Tilläggssjukpenning

20,00

Summa förmåner kr. 25,00

3. Förmåner i % av inkomster

48,3

balkens och protokollets bestämmelser. Beräkningarna har därför grundats på det högre dagpenningbeloppet 35 kr. som vuxna manliga yrkesarbetare försäkrat sig för.

Del IV. *Förmåner vid arbetslöshet*

1. Inkomster	
Dagsinkomst kr 7,95 · 2 100 : 300	55,67
Allmänt barnbidrag för 2 barn 1 400 : 300	4,67
	Summa inkomster kr. 60,34
2. Förmåner	
Dagpenning	35,00
Barn tillägg	4,00
Allmänt barnbidrag för 2 barn	4,67
	Summa förmåner kr. 43,67
3. Förmåner i % av inkomster	72,4

Såsom framgår av tabellen är såväl balkens som protokollets krav om förmånernas storlek uppfyllda för metallindustriarbetarförbundets kassa.

Balkens och protokollets villkor i fråga om förmånernas storlek vid arbetslöshet är emellertid i huvudsak uppfyllda även för de försäkrade i andra arbetslöshetskassor. Detta kan visas på följande sätt. Det lägsta förmånsbeloppet till en person åtnjutande samma lön som standardhjälpstagaren blir enligt bestämmelserna i balken 27: 15 kr. (= 0,45 · 60,34) och i protokollet 30: 17 kr. (= 0,50 · 60,34). Däri ingår familjetillägg (4 kr.) och allmänna barnbidrag (4: 67 kr.), varför lägsta dagpenningen utgör i förra fallet 18: 48 kr. och i de senare 21: 50 kr. Antalet medlemmar i arbetslöshetskassorna, som var försäkrade till en dagpenning om högst 21: 50 kr. utgjorde 5,6 % av samtliga försäkrade. Dessa utgjordes huvudsakligen av medlemskategorier med lägre lön än standardlönen, varför balkens och protokollets bestämmelser om förmånernas storlek kan anses uppfyllda i fråga om den svenska arbetslöshetsförsäkringen.

Förmånerna vid ålderdom (V) och invaliditet (IX) samt till efterlevande (X) enligt lagen om allmän försäkring beräknas som förut nämnts utan hänsyn till den allmänna tilläggspensioneringen.

Ålderspensionen utgörs av dels allmän ålderspension, som är oberoende av egen inkomst och förmögenhet, dels bostadstillägg, som är beroende av inkomstens storlek och vars belopp fastställs av kommunerna.

Den allmänna ålderspensionen per år utgör fr. o. m. den 1 november 1964 för två gifta pensionsberättigade båda med ålderspension tillsammans 6 020 kr.

Kommunalt bostadstillägg har införts i alla rikets kommuner. Tillägget utgår enligt de grunder kommunen själv bestämmer. För tillägget äger kommunen inte föreskriva andra regler för avdrag på grund av inkomst eller för inkomstens beräkning än dem som förekommer i lagen om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension. Det inkomstbelopp som ej minskar de inkomstprövade pensionsförmånerna utgör för man och hustru

sammanlagt 2 400 kr. Skulle inkomsten överstiga 2 400 kr., minskas de inkomstprövade förmånerna med $\frac{1}{3}$ av inkomst som ligger mellan 2 400 och 3 400 kr. och med $\frac{2}{3}$ av inkomst därutöver. Mera avsevärd förmögenhet inverkar också reducerande på pensionen. Inemot 45 % av samtliga makar med ålderspension åtnjuter bostadstillägg. I ca 90 % av landets kommuner utgörs bostadstillägget av ett generellt tillägg oberoende av pensionstagarens bostadskostnad. Tilläggets storlek varierar starkt mellan de olika kommunerna.

Fördelningen av rikets 1 006 kommuner efter den maximala storleken av de bostadstillägg, som sammanlagt utgår till två makar framgår av följande tablå.

Bostadstillägg kronor	Antal kommuner	Bostadstillägg kronor	Antal kommuner
under— 400	95	1 200—1 399	32
400— 499	316	1 400—1 599	39
500— 599	63	1 600—1 799	14
600— 699	221	1 800—1 999	11
700— 799	39	2 000—2 499	19
800— 899	72	2 500—	2
900— 999	37		
1 000—1 199	46	Samtliga	1 006

Bestämmelserna i artikel 67 c) skall emellertid enligt punkt d) i samma artikel anses uppfyllda, om det sammanlagda beloppet av utgivna förmåner med minst 30 % överstiger det sammanlagda förmånsbelopp, som skulle ernås genom tillämpning av bestämmelserna i artikel 66 på minst 20 % av befolkningen. Tillämpas detta på de svenska ålderspensionerna erhålls följande resultat. Antalet manliga ålderspensionärer, vilkas hustrur åtnjuter folkpension, uppgick — enligt uppgifter från riksförsäkringsverket — vid 1963 års ingång i runt tal till 128 000 och totala årsbeloppet av deras sammanlagda folkpensioner, inkl. index-, standard- och bostadstillägg, utgjorde 715,7 milj. kr. För 20 % av dessa ålderspensionärer skulle, om ålderspensionen motsvarande 40 resp. 45 % av en grovarbetares lön, dvs. 6 680 resp. 7 715 kr., sammanlagda pensionsbeloppen uppgå till 171,0 resp. 197,5 milj. kr. De faktiska kostnaderna för ålderspensionerna till ifrågakvarande kategori av pensionstagare uppgår sålunda till belopp som är 3 à 4 gånger större än dem, som stipulerats i artikel 67 d). Sverige får därför anses uppfylla de föreskrivna villkoren beträffande ålderspensionens storlek i såväl balken som protokollet.

Vid invaliditet utgår förtidspension. Hel sådan pension utgör fr. o. m. november 1964 3 850 kr. per år. Härutöver utgår kommunalt bostadstillägg, som är beroende av inkomstens storlek och vars belopp fastställs av kommunerna.

Det inkomstbelopp, som ej minskar de inkomstprövade bostadstilläggen, utgör för gift pensionsberättigad 1 200 kr. Överstiger inkomsten detta be-

lopp minskas bostadstillägget med $\frac{1}{3}$ av inkomst som ligger mellan 1 200 och 1 700 kr. och med $\frac{2}{3}$ av inkomst över 1 700 kr. Den pensionsberättigades inkomst beräknas därvid utgöra hälften av makarnas sammanlagda inkomst.

Fördelas kommunerna efter den maximala storleken av de bostadstillägg, som utgår till gift pensionsberättigad, vars make ej uppstår folkpensionsförmån, får man följande sammanställning.

Bostadstillägg kronor	Antal kommuner	Bostadstillägg kronor	Antal kommuner
100—199	42	700— 799	49
200—299	41	800— 899	48
300—399	348	1 000—1 499	73
400—499	200	1 500—1 999	34
500—599	53	2 000—	7
600—699	111	Summa	1 006

Till förtidspensionär kan utgå barntillägg, som fr. o. m. den 1 november 1964 utgör maximalt 1 250 kr. per barn och år. Dessutom utgår allmänt barnbidrag med 700 kr. per barn och år.

Enligt artikel 67 c), jämförd med artikel 66, skall förmånerna jämte familjeförmåner minst uppgå enligt balken till 40 % och enligt protokollet till 50 % av en grovarbetares lön jämte familjeförmåner, dvs. för Sveriges del 7 240 kr. [= 0,40 (16 700 + 1 400)] resp. 9 050 kr. [= 0,50 (16 700 + 1 400)].

De oavkortade förmånerna, bortsett från bostadstillägg, uppgår för standardförmånstagaren till följande belopp fr. o. m. november 1964.

	Kronor
Hel förtidspension.....	3 850
Barntillägg (2 barn).....	2 500
Allmänt barnbidrag (2 barn).....	1 400
Summa	7 750

Den i balken föreskrivna minimistandarden i fråga om förtidspensionerna är sålunda uppfylld utan att bostadstilläggen medräknats. Däremot uppnås inte protokollets standard med mindre än att pensionstagarna erhåller ett bostadstillägg på minst 1 300 kr. Bostadstillägg av sådan omfattning utgår emellertid endast i ett fåtal kommuner.

Bestämmelserna i artikel 67 c) skall emellertid enligt punkt d) i samma artikel anses uppfyllda på samma villkor som tidigare refererats beträffande ålderspensionerna. Tillämpas dessa på förtidspensionerna i enlighet med protokollet kommer man till följande resultat. Antalet manliga förtidspensionärer vilkas hustrur inte har folkpension uppgick vid 1963 års ingång till ca 16 700 och totala beloppet av deras förtidspensioner till omkring 61,1

milj. kr. För 20 % av dessa förtidspensionärer skulle, om förtidspensionen motsvarade 50 % av en grovarbetares lön, dvs. 9 050 kr., sammanlagda pensionsbeloppet uppgå till 30,2 milj. kr. De faktiska kostnaderna för förtidspensionerna till ifrågavarande kategori av pensionstagare uppgår sålunda till ett mer än dubbelt så stort belopp som det i artikel 67 d) stipulerade. Sverige uppfyller sålunda även de i protokollet föreskrivna villkoren beträffande invalidpensionens storlek.

Vad som gäller för förtidspensionerna har också giltighet för efterlevandepensionerna. De oavkortade förmånerna (exkl. bostadstillägg) till änka med två barn är lika stora som förmånerna till en förtidspensionär med två barn, som åtnjuter hel förtidspension, nämligen 7 750 kr. per år. Detta belopp överstiger det belopp som minst skall utgå enligt balken, nämligen 7 240 kr. [= 0,40 (16 700 + 1 400)]. Däremot uppnås inte minimistandarden enligt protokollet, vilken är 8 145 kr. [= 0,45 (16 700 + 1 400)], med mindre än att bostadstillägg utgår med minst 395 kr. Detta är emellertid inte fallet i samtliga kommuner.

Bestämmelserna i artikel 67 c) skall emellertid enligt punkt d) i samma artikel anses uppfyllda på samma villkor som beträffande förtidspensionerna. Tillämpas dessa på änkepensionerna i enlighet med protokollet kommer man till följande resultat. Antalet änkepensionärer uppgick vid 1963 års ingång till 75 300 och totala beloppet av deras pensioner till 240,7 milj. kr. För 20 % av dessa änkor skulle, om änkepensionen motsvarade 45 % av en grovarbetares lön, dvs. 8 145 kr., sammanlagda pensionsbeloppet uppgå till 122,7 milj. kr. De faktiska kostnaderna för enbart änkepensionerna till ifrågavarande kategori av pensionstagare uppgår sålunda till ett nära dubbelt så stort belopp som det i artikel 67 d) för änka och barn stipulerade. Sverige uppfyller sålunda även de i protokollet föreskrivna villkoren beträffande änkepensionens storlek.

För familjeförmånerna (VII) uppgår de totala kostnaderna till 1 329,3 milj. kr.

Det minimibelopp vartill familjeförmånerna enligt bestämmelserna skall uppgå efter svenska förhållanden utgör, om man bygger på lönen för en grovarbetare inom verkstadsindustrin (16 700 kr. per år) och ett barnantal i riket av 1 730 000, inalles enligt balken till 433,4 milj. kr. och enligt protokollet till 577,8 milj. kr. I båda fallen överstiger de svenska kostnaderna de i balken och protokollet föreskrivna. Sverige uppfyller alltså bestämmelserna i båda fallen.

Förmånerna vid ålderdom och invaliditet samt förmånerna till efterlevande är indexreglerade i svensk lagstiftning. Bestämmelserna i balken och protokollet om dessa förmånens värdebeständighet är sålunda uppfyllda i fråga om dessa delområden. Beträffande förmånerna vid yrkesskada, som också enligt bestämmelser i balken och protokollet skall anpassas efter ändrade levnadskostnader, förekommer enligt den svenska

yrkesskadeförsäkringslagen inte någon automatisk anknytning till levnadskostnadsindex. Anpassning efter ändrade levnadskostnader torde emellertid i fortsättningen liksom hittills komma att ske genom lagändringar. Sverige torde därför även beträffande yrkesskadeförmåner få anses uppfylla bestämmelserna på denna punkt.

Kostnadsfördelningen

Kostnaderna för förmåner, som utgår vid tillämpning av balken resp. protokollet, ävensom förvaltningskostnader, skall bestridas kollektivt genom försäkringsavgifter eller beskattning eller bådadera, dock att därigenom inte alltför tunga bördor får påläggas ekonomiskt svaga befolkningsskikt. Det sammanlagda beloppet av de försäkringsavgifter, som bestrids av skyddade arbetstagare, får inte överstiga 50 % av vad som åtgår för skyddet av arbetstagarna samt deras hustrur och barn. För att bestämma om detta villkor är uppfyllt, får alla enligt balken tillhandahållna förmåner sammanräknas med undantag dock för familjeförmåner samt förmåner vid yrkesskada, därest de sistnämnda utgör en särskild social trygghetsgren.

I Sverige är principerna för finansieringen mycket olika för de socialförsäkringsgrenar som avses i balken. Inom sjukförsäkringen finansieras något mindre än hälften av kostnaderna och inom arbetslöshetsförsäkringen drygt två femtedelar genom de försäkrades avgifter. Kostnaderna för folkpensioneringen bestrids till drygt en tredjedel av folkpensionsavgifter. För folkpensioneringen, sjukförsäkringen och arbetslöshetsförsäkringen tillsammans uppgår de försäkrades avgifter till drygt två femtedelar av de sammanräknade utgifterna. De i balken och protokollet angivna villkoren i avseende på kostnadsfördelningen är sålunda uppfyllda för Sveriges del.

Sammanfattning

Undersökningen ger alltså vid handen att i det svenska socialförsäkringssystemet uppfylls i allmänhet de standardnormer, som i olika avseenden uppställts i den europeiska balken om social trygghet för olika socialförsäkringsgrenar. Sverige bör kunna ratificera balken i avseende på delarna II—V och VII—X. Protokollet till den europeiska balken om social trygghet kan Sverige också ratificera, eftersom standardnormerna uppfylls i fråga om åtta av dess delområden, nämligen III—V, VII, IX och X (del V räknas som tre delar).

Utskottet

Utskottet har ej funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag och får därför hemställa,

att riksdagen måtte bifalla förevarande proposition, nr 115.
Stockholm den 11 maj 1965

På andra lagutskottets vägnar:

JOHN R. ANDERSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herr Axel Svensson, fru Carlqvist, fru Hamrin-Thorell, herr Lars Larsson, fru Nilsson*, herrar Hübinette, Kilsmo och fru Olsson*;

från andra kammaren: herrar Anderson i Sundsvall*, Rimmerfors, fröken Sandell, herr Gomér, fru Svensson, herrar Ringaby, Carlsson i Göteborg och Göransson.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.